

Buskap

6-2014

»» FAGBLADET FOR NORSKE STORFEBØNDER

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Storfekjøtt

Thainstone Market rett utenfor Aberdeen er det største auksjonsmarkedet i Skottland og det største bondeide i hele Europa. Årlig omsettes 110 000 storfe pluss 300 000 sauer. Oppkjøperne er bønder som driver framføring av okser (kastret og ikke kastret) og lokale slaktere. De store slakteriene kjøper direkte fra bonden. Om et slikt system for omsetning av dyr knapt kan kalles rasjonelt har det utvilsomt stor sosial verdi.

Sønnen til Neil Wattie, Mark, mønstrer oxen med den høyeste EBV-verdien i besetningen. Oksen skal selges på auksjon, men Neil vil ikke avsløre hva han håper det salget vil innbringe.

Da 220 landbruksjournalister fra 37 land samlet seg til den årlige IFAJ-kongressen i Aberdeen i Skottland, var det ikke unaturlig at storfekjøttet kom i sentrum. Aberdeen er vuggen til Aberdeen Angus, og selv om rasen har blitt utfordret av kontinentale raser er den fortsatt den tredje største kjøttferasen i Skottland etter Limousin og Charolais. Den er dessuten i framgang sammen med Simmental, mens både Limousin og Charolais har gått litt tilbake de senere årene.

Klimavinner

Påstander om storfekjøtt som klimaversting blir fnysende avvist av næringa selv. De mener tvert imot at en ekstensiv kjøttproduksjon basert på arealer som ellers ikke kunne blitt brukt til produksjon av mat til mennesker er en klimavinner. Det trekkes også fram at tall om klimagassutslipp

fra storfekjøttproduksjonen er basert på intensive produksjons-systemer med mye kraftfôr som ikke kan sammenlignes med den skotske storfekjøttproduksjonen.

Skotsk storfekjøtt er kjent for god kvalitet, noe som gjør det mulig å hente ut merpris i markedet på 2 til 2,5 kroner per kilo kjøtt. God dyrehelse, mørt kjøtt fordi dyrene slaktes tidlig og god smak trekkes fram som kvalitetsfortrinn.

Penger i livdyr

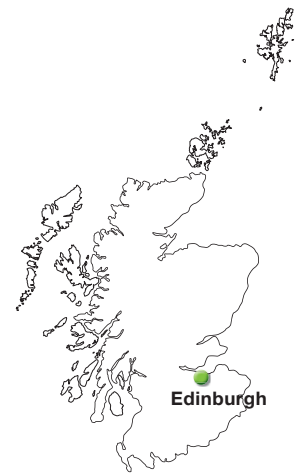
Neil Wattie har en relativt liten gård på 1 600 dekar i Aberdeenshire. Besetningen teller 120 Aberdeen Angus mordyr. Det er renavl som har stått i sentrum i denne besetningen, og sist november fikk besetningen et gjennombrudd da kalven Tonley Jose Enrique gikk til topps både i kalveklassen og klassen for alle

FAKTA

STORFEKJØTT VIKTIGERE ENN MELK

- 1 000 gårder med melk – ca. 180 000 melkekyr
- Besetningsstørrelse 170
- Utgjør 10 prosent av total melkeproduksjon i Storbritannia
- Halvparten av skotske bønder har kjøttfe
- 400 000 ammekyr
- Utgjør 20 prosent av ammekyrne i Storbritannia
- Ca. 75 prosent selvforsyning av storfekjøtt
- Oppgjørpris på ca. 35 kroner per kilo

» Storfekjøtt er den viktigste landbruksproduksjonen i Skottland. Halvparten av bøndene har kjøttfe på gården.

viktigere enn melk

Iain Green foran en investering han må innrømme er gambling. Simmentaloksen Bel Dhu Capercaillie ble kjøpt for rekordsummen 47 250 britiske pund (ca. 472 000 norske kroner). Sæden etter oksene selges for ca. 500 norske kroner per dose og har hittil solgt 4–500 doser.

Stort og mangfoldig

Far og sønn Jimmy og Iain Green driver en gård på 12 000 dekar på nordkysten av Skottland.

Corskie-gården er kjent for å ha en av de beste simmentalbesetningene i Skottland. Besetningen teller 510 ammekyr fordelt på to gårder. I tillegg har de 550 sauer og 400 purker. Iain Green forteller at de også driver en meget intensiv planteproduksjon, med alt det siste i gps-utstyr og egen planteavl for å komme fram til bedre sorter for byggproduksjon til whiskyindustrien. Bygg til malting må ikke ha for høyt proteininnhold (da går det til dyrefôr), mens mye stivelse er ønskelig. Kornsortene som dyrkes er høstbygg, vårbygg, høstvetete og vårhavre. De klimatiske forholdene med mye regn gjør innhøstingen krevende. For hvete forteller Iain at avlingene ligger på snaut 700 kilo pr. dekar. Som om dette ikke er nok drives det en omfattende langtransportvirksomhet.

På spørsmål om utfordringene for virksomheten svarer Iain: Vær, kostnader, priser og CAP-reformen (reform av landbrukspolitikken i EU). Han regner blant annet med sju prosent av jorda går ut av vanlig produksjon fordi den må avsettes til øko-fokusareal. Med 12 000 dekar er det heller ikke vanskelig å skjønne at det er spennende å se hva den nye støttesatsen havner på.

okser under den nasjonale Aberdeen Angus-utstillingen i Carlisle. På en utstilling i februar fikk de 85 000 kroner for ei kvige på 22 måneder og 130 000 kroner for en okse. Livdyrsalg har uten tvil blitt viktigere for økonomien på gården.

– I dag er det 50–50 fordeling mellom inntekter fra livdyr og

kjøtt, men målet er at 80 prosent av inntektene skal komme fra livdyrsalg, sier Neil.

EBV

Besetningen anvender EBV (Estimated Breeding Value) for å angi dyras avlsmessige verdi. Dette er et australsk system for beregning av avlsverdier på kjøttfe. Ifølge Neil er EBV-verdier helt avgjørende for å selge livdyr, for det er ikke nok at dyrene ser bra

ut. EBV baserer seg blant annet på registreringer av tilvekst, kalvingsvansker og slakt på grupper av okser.

Avl for kroppsstørrelse

I avlen prioriterer Neil kroppsstørrelse, men uten at det skal gå på bekostning av kalvingsvansker og eksterior. Mens en to år gammel Aberdeen Angus-okse ikke var stort over 900 kg for 20 år siden, er målet til Neil nå at oksene skal nå en vekt på ett tonn på bare

Home of Aberdeen Angus. Tillyfour Farm regnes som oppavsstedet til rasen.

» Storfekjøtt viktigere enn melk

Neil framhever at Aberdeen Angus har et godt lynne og er lette å håndtere. Godt voksne bønder som vil ha dyr som er lettere å ha med å gjøre trekkes fram som en årsak til at rasen er i framgang i Skottland.

litt over 18 måneder. For Angus er det normale at kastrerte okser slaktes 20–22 måneder gamle. Da har de en slaktevekt på rundt 400–420 kilo. Kvigene slaktes ved 18–20 måneders alder og slaktevekt på 350–380 kilo. Mens «ung okse» slaktes ved 13–15 måneders alder og slaktevekt på 420–440 kilo. «Ung okse» føres intensivt med mye kraftfôr, mens kastrater

og kviger går på en mer ekstensiv grasbasert fôrrasjon, men med noe kraftfôr i slutfôringen (90 dager).

Alle kyr og kviger er ute året rundt og føres bare med høy eller silo. Etter avvenning får kalvene tre kg om dagen av en miks av bygg og proteintilskudd. Oksene som skal føres fram til slakt får dette helt tiden, mens oksene som skal brukes i avlen skilles ut ved 12 måneders alder.

Mindre støtte

Neil forteller at han ennå ikke vet hva han vil få i arealstøtte neste år. Han regner med at nye CAP (nytt system for landbruksstøtte i EU) vil bety en nedgang på 20 prosent, men at det er andre som vil tape mer. Ved forrige revisjon av støtten kom Neil gunstig ut slik at han mener det jevner seg litt ut over tid.

FAKTA

NY LANDBRUKSPOLITIKK I EU (CAP)

- Overgang fra støtte basert på subsidier betalt i år 2000–2002 til arealstøtte (tre soner etter kvaliteten på arealet) – uavhengig av hva som dyrkes)
- Skottland vil fortsatt ha 8 prosent koblet støtte (koblet til antall dyr i storfekjøtt- og saueproduksjon)
- Arealstøtten vil være fra 1 britisk pund per dekar til 200 (ca. NOK 10 til 206)
- Krav om at det er landbruksproduksjon på gården)
- 30 prosent av støtten koblet til miljøkrav:
  - Bønder med mer enn 370 dekar må avsette 5 prosent til såkalt økologisk fokusområde
  - Bønder med mer enn 750 dekar må ha til sammen 3 ulike typer vekster i rotasjon (hovedveksten kan ikke utgjøre over 75 prosent av totalen)
  - Bønder med 250 til 750 dekar må ha to ulike typer vekster der hovedproduksjonen ikke kan utgjøre over 95 prosent
  - Konsekvenser for blant annet 1 000 bønder som i dag bare dyrker vårbygg for whiskyindustrien
  - Restriksjoner på pløying av permanente gressarealer

Leder for det skotske bondelaget (NFU), Nigel Miller, kunne fortelle at landbruksstøtten utgjør en stor del av inntekten for den skotske bonden. Men melkebøndene tidligere hadde vært positive til avskaffelsen av melkekvotene, mente han at frykten for prisfall på grunn av overproduksjon og Russlands importrestriksjoner hadde endret stemningen. Siden satsene for støtte etter den nye EU-landbrukspolitikken ikke var fastsatt, kunne Miller fortelle at mange bønder fryktet at de ville komme dårligere ut enn før.